

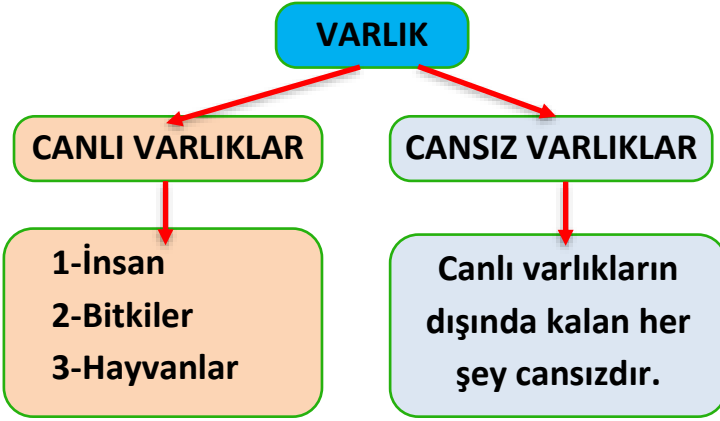
Adı : .....
Soyadı: .....

3. Sınıf
Fen Bilimleri

Canlılar Dünyasına Yolculuk
Konu Özeti

CANLI VE CANSIZ VARLIKLAR

Çevremizde duyu organlarımızla algıladığımız her şeye **varlık** deriz. Rüzgâr, hava, gaz gibi gözümüzle göremediğimiz ancak hissettiğimiz varlıklar da vardır. Mikrop, bakteri, virüs gibi gözümüzle göremediğimiz varlıklar da vardır. Varlıkları canlı ve cansız diye 2 gruba ayırabiliriz.

1-CANLI VARLIKLAR

İnsanlar, bitkiler ve hayvanlar canlı varlıklardır. Canlı varlıklar yaşayan varlıklardır. Her canlı türünün farklı yaşam biçimi vardır. Canlılar içinde sadece insanların **zekâlar**ı vardır. Mikrop, virüs gibi gözümüzle göremediğimiz çok küçük canlılar da vardır. Bu canlıları **mikroskop** denilen araçla görebiliriz. Toprağın altında, denizlerin derinliklerinde de bitki ya da hayvan olarak birçok canlı türü yaşar.

2-CANSIZ VARLIKLAR

Çevremizde gördüğümüz bitki ve hayvanların dışında kalan tüm varlıklar **cansız** varlıklardır. Toprak, hava, su, taşıtlar, eşyalar, binalar, gök cisimleri vs. cansız varlıklardır. Cansız varlıklar, canlıların yaptığı hiçbir şeyi yapamazlar. Cansız varlıkların hareket etmeleri insanlar ve diğer dış kuvvetler (su, rüzgar vb.) sayesinde olur.

Canlıların Ortak özellikleri

Bütün canlılar;

- * Doğarlar, çoğalırlar .
- * Solunum yaparlar. (Nefes alıp verirler)
- * Beslenirler.
- * Gelişip büyürler.
- * Hareket ederler.
- * Boşaltım yaparlar.
- * Çevresinde olanlara karşı **tepki** verirler.
- * Ölürler.

1-Doğma ve çoğalma (Üreme) : Her canlı kendi türünün devam etmesi için çoğalırlar. Bitkiler **tohumla** çoğalırlar. Hayvanlar da **doğurarak** ya da **yumurtlayarak** çoğalırlar. Eğer canlılar çoğalmazlarsa nesli tükenir.

Adı : .....
Soyadı: .....

3. Sınıf
Fen Bilimleri

Canlılar Dünyasına Yolculuk
Konu Özeti

İnsanlar	Doğurarak çoğalırlar.
Hayvanlar	Kuşlar, balıklar ve böcekler yumurtlayarak, karada yaşayan hayvanlar doğurarak çoğalırlar.
Bitkiler	Tohumla

2-Solunum yapma : Her canlı yaşayabilmek için solunum yaparlar. İnsanlar ve karada yaşayan hayvanlar, kuşlar **akciğerleriyle** solunum yapar. Balıkların solungaçları vardır. Suyun içindeki havayı (oksijeni) **solungaçları** ile alırlar. Bitkiler ise yapraklarıyla ve gövdesiyle solunum yaparlar. Bitkiler ayrıca kendi oksijenlerini kendileri üretebilirler.

İnsanlar	Akciğer
Hayvanlar	Balıklar solungaçlarıyla diğer hayvanlar akciğerleriyle
Bitkiler	Yaprakları ve gövdesiyle

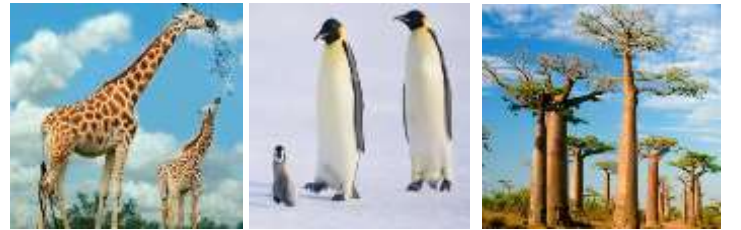
3-Beslenme : Her canlı yaşayabilmek için beslenirler. Hayvanlar et ve ot (bitki) yiyerek beslenir. Bazı hayvanlar hem ot hem de et yerler. Bitkiler ise kökleri ile topraktaki suyu içerler. Güneş ışığı ile beslenirler. Canlıların birbirleriyle beslenmesi hayatın doğal döngüsüdür.

İnsanlar	Hem et hem de bitki
Hayvanlar	Bazıları sadece bitki bazıları sadece et bazıları her ikisini tüketirler
Bitkiler	Kökleriyle su içerler yapraklarıyla güneş ışığını alarak beslenirler.

Sadece et yiyen canlılara **etçil**, sadece bitki yiyen canlılara **otçul**, her ikisini de yiyerek beslenen canlılara **hepçil** denir.

4-Gelişip büyüme : Her canlı beslendikçe yetişkin bir canlı oluncaya kadar gelişip büyürler. Yetişkin olunca büyümeleri durur. İnsanlar 20 yaşına kadar büyür.

5-Hareket etme : Hayvanlar kendi isteklerine göre hareket edebilirler. Hayvanlar sürünerek, uçarak, yüzererek, koşarak, zıplayarak hareket ederler. Ancak bitkilerin hareket etmesi, rüzgâr, su, toprağın hareketi ile olur. Kökleri suya doğru hareket eder.

Adı : .....
Soyadı: .....

3. Sınıf
Fen Bilimleri

Canlılar Dünyasına Yolculuk
Konu Özeti

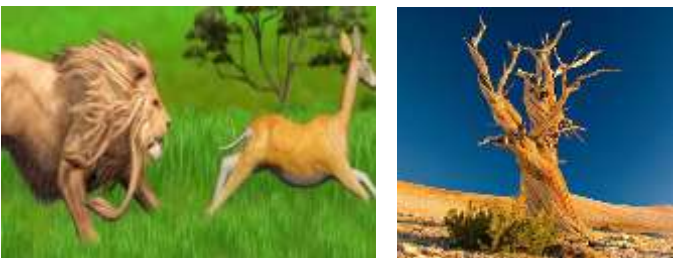
Ayçiçeği güneşe doğru hareket ederek döner. Güneş battığında ayçiçeği başını eğer.

6-Boşaltım yapma : Canlılar aldığı besinleri vücutlarında kullandıktan sonra işe yaramayan kısımları dışkı, idrar ve ter yoluyla dışarı atarlar.

7-Tepki verme : Her canlı çevreden gelen tehlikelere karşı tepki verirler. Özellikle hayvanlar ani seslere, gök gürültüsüne, ateşe, tehlikede olduğu anlarda tepki verirler.

8-Ölme : Her canlı belli bir yaşa ulaştığında ya da yaşamak için gerekli besinlere ulaşamadığı zaman doğal olarak ölürlür. Bitkiler, insanlar ve hayvanlar tarafından tüketilirler. Bitkiler ölmeden önce kururlar. Hayvanlar da kendisinden küçük hayvanları avlayarak ölmelerine neden olurlar. Hayvanların birbirlerini avlaması doğal hayatın dengesi için zorunludur.

BİTKİLERİN YAŞAMI

Bitkiler tohumla çoğalırlar. Tohum ve bitki için yeterli hava, ışık ve su olduğu sürece büyüyüp gelişirler.

Tohum toprakta çimlenir. Çimlenen tohumun kökleri ve küçük dalları çıkar. Daha sonra hem kökleri hem dalları uzar. Bu sırada yaprakları da çıkmaya başlar. Yetişkin bitki olunca çiçekleri açar. Meyve vermeye başlar. Meyvesinin çekirdeğinde tohumlar oluşur. Tohumlar tekrar toprakta çimlenir ve bu döngü devam eder. Bitkilerin çimlenmesi, köklerinin çıkması, yaprak ve dallarının çıkması, meyve vermesi bazen yıllar alabilir. Bitkiler, insan ve hayvan hayatı için zorunludur.

ÇEVRE

İnsanların yaşadığı ortama çevre deriz. Sürekli yaşadığımız, oynadığımız, gezdiğimiz yerler bizim **yakın** çevremizi oluşturur. Odamız, evimiz, sınıfımız, okulumuz, sokağımız, parkımız bizim yakın çevremizdir. Yaşamadığımız, arada bir gittiğimiz ormanlar, denizler, şehirler bizim **uzak** çevremizdir.

Adı : .....
Soyadı: .....

3. Sınıf
Fen Bilimleri

Canlılar Dünyasına Yolculuk
Konu Özeti

Yakın çevremizde biz tek değiliz. Başka insanlarla ve diğer canlılarla paylaşıyoruz. Bu nedenle yaşadığımız çevre içinde bizim de birçok sorumluluklarımız vardır.

ÇEVREMİZİ TEMİZ TUTALIM.

Çevremize karşı en önemli sorumluluğumuz çevremizi temiz tutmaktır. Temiz çevre sağlığımızı da korur. Kirletilmiş ve zehirlenmiş bir çevre tüm canlıların yaşamını tehlikeye sokar.

- * Çöpleri çöp kutusuna atalım.
- * Çevreyi kirletenleri nazik bir dille uyaralım.
- * Piknik yaptıktan sonra çevreyi temizleyerek bırakalım. Mangal kömürlerini toprağa değil çöp kovalarına boşaltmalıyız.
- * Mahallemizde, sokağımızda biriken çöpleri belediyeye haber vererek almalarını sağlayalım.

- * Atık maddeleri geri dönüşüm kutularına atalım. Özellikle pil, cam, plastik, kimyasal maddeler çevreye çok zarar verir.

DOĞAL VE YAPAY ÇEVRE

Çevremizde doğal (kendiliğinden var olmuş) ve yapay (insanlar tarafından yapılmış) birçok varlık bulunur. Bu varlıklarla bir arada bulunuruz.

1-Doğal Çevre : Dağ, göl, deniz, orman, bitkiler, hayvanlar, akarsular, şelaleler, mağaralar gibi kendiliğinden var olmuş varlıklar bizim doğal çevremizi oluşturan unsurlardır.

2-Yapay Çevre : Binalar, çocuk parkları, fabrikalar, havuzlar, taşıtlar, barajlar, yollar, köprüler gibi insanlar tarafından yapılmış unsurlar yapay çevremizi oluşturur. İnsanlar ev, hastane, okul gibi binalar yaparak doğal çevreyi değiştirmiştir. Şehirler büyüdükçe ve insanların sayısı arttıkça doğal çevreye verilen zarar da giderek artmaktadır.

Adı : .....
Soyadı: .....

3. Sınıf
Fen Bilimleri

Canlılar Dünyasına Yolculuk
Konu Özeti

Yaşadığımız şehirde yıllar önce doğal bir çevre (hayvanlar, bitkiler, göller, akarsular) vardı. Doğal çevrede bulunan bitkiler, hayvanlar ve su bizim hayatımız için zorunlu temel ihtiyaçlardır.

Ülkemizde korunması ve görülmesi gereken birçok **doğal anıt** vardır. Doğal anıt ortamları kendiliğinden oluşmuştur. Pamukkale, Peribacaları, Düden Şelalesi, Damlataş Mağarası, Abant Gölü gibi

Doğal anıtların birçoğu devletimiz tarafından özel koruma altına alınmıştır. Buralar **milli park** ilan edilmiştir. Doğal anıtlarda ve milli parklarda bina yapmak, hayvanları avlamak, bitkilere zarar vermek, piknik yapmak, çevreyi kirletmek yasaktır. Yedigöller Milli Parkı, Manyas Kuş Cenneti, Salda Gölü gibi milli parklarımız vardır.

Bitkiler ve hayvanlar doğal çevrede doğal ortamlarında yaşarlar. Doğal ortam bozulursa, kirlenirse burada yaşayan canlılar yok olurlar. Bazı hayvanların nesli tükenme durumunda kalır. Muğla ve Antalya ilimizde yaşayan "caretta caretta" kaplumbağalarının neslini korumak için devletimiz özel çaba harcamaktadır.

Doğal Çevreyi Koruyalım

- * Doğal çevreyi temiz tutalım.
- * Bitkilere ve hayvanlara zarar vermeyelim.
- * Su, elektrik ve ağaç gibi kaynakları tasarruflu kullanalım.
- * Deterjan, plastik, pil gibi maddeler doğaya zarar vermektedir. Bunların toprağa ve suya karışmasını önlemeliyiz.
- * Evimizdeki ve okulumuzdaki kişisel ve ortak eşyalarımızı özenle kullanmalıyız.

İLGİNÇ BİLGİLER

Dünyada yaşayan en büyük hayvandır. Uzunluğu 30 metreye ulaşır. 10 katlı bina büyüklüğündedir.

Sekoya ağacı dünyanın en uzun ağacıdır. Boyu 120 metreye ulaşmaktadır. 40 katlı bir binaya eşittir.

Fil karada yaşayan hayvanların en büyüğüdür. Ağırlığı 5-6 ton kadardır. Filler zıplayamazlar.

Balinalar, köpekbalıkları, kaplumbağalar en uzun yaşayan canlılardır. Zeytin ağacı iyi bakılırsa 300-500 yıl yaşayabilir.

